

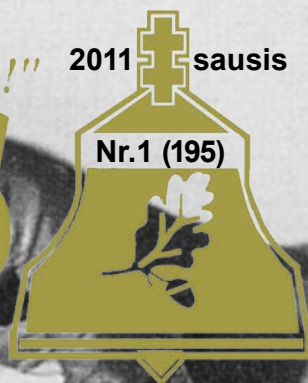

"Ir šviesa, ir tiesa mūs žingsnius telydi!"

2011 sausis

VARPAS

LIETUVOS LAISVĖS KOVOTOJŲ SĄJUNGOS LEIDINYS

Sausio 13-sios
išvakarės
prieš 20 metų

Sveiki sulaikę šv. Kalėdų, sveiki sulaukę Naujųjų Metų!

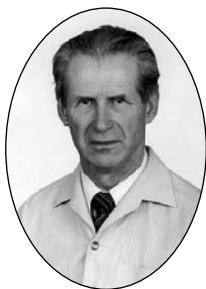
*Sausio šventinės ir atmintinos dienos: 1-oji – Naujieji Metai, Lietuvos vėliavos diena,
6-ji – Trys Karaliai, 13-oji – Laisvės gynėjų diena, 15-oji – Klaipėdos diena*

Sveikiname

Valė Kančienė
80-mečio proga

Napoleoną Kitkauską
80-mečio proga

Romą Pakalnį
70-mečio proga

Juozą Dingelį
65-mečio proga

Ireną Tumavičiūtę
65-mečio proga

Kazį Grabį
60-mečio proga

Minint Stasio Šilingo 125 metų sukaktį

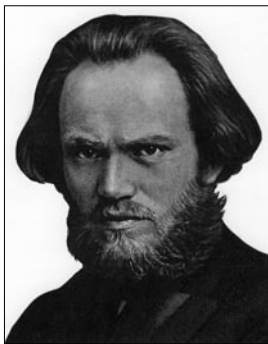
Libertas Klimka

Laisvos valstybės žmonės savo pilietinio elgesio motyvus turėtų vis patikrinti, remdamiesi šviesiųjų tautiečių mintimis, darbais ar idėjomis. Tarsi žemdirbiai, besimokantys iš savo ankstesnių kartų patirties ir moralinių nuostatų.

Tautos atminčiai gaivinti ir aktualinti rašomos istorikų knygos, mokoma istorijos mokykloje, įrengiamos ekspozicijos muziejuose, globojami memorialiniai paminklai, ruošiamos šventės paminint svarbias istorinių įvykių ar asmenybių datas.

Vienas iš iškiliųjų nepriklausomos Lietuvos kūrėjų ir stiprintojų buvo **Stasys Šilingas**, kurio 125 metų gimimo sukaktis yra lapkričio 11 d. Valstybinės ir visuomeninės veiklos, kultūros, meno sritys – visur šio tauraus tautos sūnaus pėdsakai yra labai ryškūs. Deja, šiandienos visuomenėje jo darbai ir mintys menkai težinomi.

S. Šilingas gimė Vilniuje, augo nutautėjusioje šeimoje ir aplinkoje. Giminės tėvonija – tai baronų Šilingų dvaras Paberžėje, Kėdainių rajone, sekvestuotas po 1863-ųjų sukilimo. Tik tapęs Maskvos universiteto studentu, Stasys išmoko lietuviškai. Bet kaip? – Tobulai! Jo tolimesnėje veikloje sakytos gilią mintis ir jausmingos kalbos – puikiausi oratorinio meno pavyzdžiai, tad bičiuliai jį vadindavo Ciceronu. 1910-aisiais S. Šilingas su studijų draugais įsteigė pirmąjį lietuvių jaunimui, moksleiviams bei studentams skirtą žurnalą „Aušrinė“. Jame ragino vasaros atostogų metu rinkti tautosaką ir tradicinių papročių medžiagą, užsiimti kraštotyra. Žurnalo priede „Vasaros darbai“ būdavo spausdinami surinktų liaudies žinių pavyzdžiai.

Stasys Šilingas

1912 m. po teisės ir ekonomikos studijų grįžęs į Vilnių, S. Šilingas telkė ir vienijo lietuvių inteligentus į tautinio atgimimo sąjūdį. Pats aktyviai dalyvavo lietuvių mokslo ir dailės draugijų veikloje. Jo nuopelnas – išgelbėti nuo išsklaidymo pasaulyje bei galimos pražūties tautos genijaus Mikalojaus Konstantino Čiurlionio dailės darbai. S. Šilingas taip pat parengė 1915 m. liepą išleistą literatūrinį almanachą „Pirmasai baras“. Tai, galima sakyti, yra visos mūsų kultūrinės spaudos pirmagimis. Ten įdėjo ir savo labai savitą poetinį kūrinį „Tautos dainų genezis“.

Prasidėjus I pasauliniam karui, S. Šilingas organizavo lietuvių draugijos nukentėjusiems dėl karo šelpiti veiklą, kūrė jos skyrius Rusijoje, parūpino lėšų lietuviškų mokyklų steigimui Voroneže. Parašė vadinamąją „Gintarinę deklaraciją“ dėl Mažosios Lietuvos susijungimo su Didžiąja. Bet svarbiausias rūpestis – Lietuvos nepriklausomybė: buvo išrinktas Petrograde įsteigtos lietuvių tautos tarybos pirmininku, dalyvavo abiejose lietuvių konferencijose Stokholme. Ėmėsi iš Rusijoje išblaškytų lietuvių karių organizuoti būsimą Lietuvos kariuomenę, jaunos valstybės gynėjus. Tam darbui netgi leido laikraštį „Lietuvos karininkas“. Neabejotinai būtų tapęs Nepriklausomybės akto signataru, tačiau iš Rusijos grįžo tik 1918 m. liepą. Buvo pakviestas į Valstybės Tarybą, patikint jam atsakingas pareigas vadovauti finansinei, juridinei ir krašto apsaugos komisijoms. Lapkritį buvo išrinktas Tarybos vicepirmininku, taigi tapo antruoju Lietuvos valstybės pareigūnu po A. Smetonos. Valstybės Tarybai vadovavo nepaprastai sudėtingomis bolševikų okupacijos sąlygomis. Kau-

ne įsisuko į verpetą darbų, steigiant Krašto apsaugos pajėgas ir policijos skyrius, o lygia greta – kultūros ir meno institucijas – Kauno meno mokyklą, Operos teatrą, M. K. Čiurlionio galeriją, Lietuvai pagražinti draugiją, Vilniui vaduoti sąjungą, rūpinosi istorijos paminklų apsauga. Buvo išrinktas į I ir II Lietuvos seimus.

1923-aisiais S. Šilingas dalyvavo Klaipėdos išvadavimo komiteto darbe, po metų buvo išrinktas Šaulių sąjungos Centro valdybos pirmininku. Žodžiu, kuo aktyviausiai reiškėsi visuose valstybės kūrimo ir stiprinimo baruose. Jam priklauso ir Lietuvos teisinės valstybės pagrindų sukūrimas; Seime buvo priimti jo parengti Teismų, Emigracijos, Spaudos, Tautai ir valstybei saugoti ir kiti įstatymai.

1926 metais S. Šilingas parėmė tautininkų perversmą, šventai tikėdamas, kad tai vienintelė išeitis iš politinės sumaišties. Jo žodžiais, geriau paaukoti Konstituciją valstybei nei valstybę Konstitucijai. Tada vėl tapo Valstybės Tarybos pirmininku, du kartus buvo paskirtas Teisingumo ministru, 1938-aisiais parengė naują Lietuvos konstituciją. Taigi S. Šilingas buvo ryškus Lietuvos valstybės ir visuomenės lyderis.

Pasitraukęs 1938 m. iš aktyvios politikos, S. Šilin-

gas su savo gausia šeima apsigyveno Misiūnų viensėdyje ant Nemuno kranto netoli Ilguvos. Su žmona Emilija buvo susilaukę devynių dukterų. Vienoje iš paskutiniųjų tų laimingų dienų nuotraukoje jos visos sutūpusios kaip paukšteliai ant kopėčių, o šalia – tėveliai. Tačiau virš Lietuvos jau kaupėsi juodieji pražūtingų tautai permainingų debesys.

1941-ųjų birželio 14-ąją S. Šilingas su žmona ir dukterimi Raminta buvo suimtas ir išvežtas į Sibirą. Dešimtį metų laukė mirties nuosprendžio įvykdymo, 1952 m. buvo nuteistas 25 metams kalėjimo. Už ką? – Už Tėvynės meilę, patriotizmą... Po Stalino mirties S. Šilingas iš kalėjimo buvo paleistas, bet po trijų savaitių uždarytas Dovbušo (Ukrainoje) psichikos invalidų namuose. Į Lietuvą galėjo grįžti tik 1961 metų rudenį. Palaužtas tiekios kančių, amžinybėn iškeliavo 1962 m. lapkričio 13 d.

Atgimimo metais, vykdant jo paskutinę valią, S. Šilingo palaikai buvo perlaidoti ant Nemuno kranto esančiose Ilguvos kapinaitėse, greta iš Sibiro pargabentų žmonos Emilijos ir dukros Ramintos karstų. Deramas iškilus valstybės ir kultūros barų veikėjo atminimo įamžinimas – tai mūsų kartos priedermė, dar pilnai neatlikta.

Jonas Misiūnas-Žalias velnias (1911–2011)

Stanislovas Abromavičius

Lietuvos kariuomenės viršila, legendinis Aukštaitijos partizanų vadas Jonas Misiūnas 1944 metų liepą dabartiniuose Kaišiadorių ir Širvintų rajonų teritorijoje subūrė Didžiosios Kovos rinktinę, jai vadovavo. 1945 metų sausyje tapo dalinio, kuris vėliau pasivadino Didžiosios Kovos apygarda, vado Mečislovo Kesteno-Serbento pavaduotoju, o balandyje – vadu. Partizanų leitenantas. Apygardai vadovavo iki 1946 metų liepos 16 d. 1946 metų rugpjūčio 13 d. pakliuvo į saugumo nagus, 1947 m. kovo 11-tą nužudytas (ar nusižudė) Maskvos Butyrkų kalėjime.

Jonas Misiūnas gimė 1911 metų sausio mėn. 15 d. Poliesės dvare, Pusaloto valsčiuje Panevėžio apskrityje, Valmonių kaime. Tomas Misiūnas su žmona išaugino dešimt vaikų: 6 dukras ir 4 sūnus. Jonas anksčiau pradėjo pas svetimus piemenauti, baigė pradžios mokyklą. 1931 metais, tėveliui mirus, išėjo savanoriu tarnauti į Lietuvos kariuomenę.

1940 metais iš kariuomenės atleistas, grįžo į gimtąsias vietas. Vokiečių okupacijos metais dirbo Lietuvos laikinosios vyriausybės Kaišiadorių komendantūroje, vėliau geležinkelio policijos apsaugos tarnyboje

Jonas Misiūnas-
Žalias Velnias apie
1940 metus

Kaišiadorių ruože. 1944 metų vasario 5 d. įstojo į Vietinės rinktinės Marijampolės karo mokyklą, kurią po kelių mėnesių išvaikė vokiečiai. Kariai jėga buvo suvaryti į vagonus ir išvežti į Vokietiją, kad ten gamintų ginklus vokiečių kariuomenei. Dalis kariūnų sugebėjo pabėgti, tarp jų buvo ir J. Misiūnas. Tuomet jis grįžo į Kaišiadorių kraštą ir vėl saugojo geležinkelį Kaugonių stotelėje. Atsirado čia su kitais pabėgusiais „plechavičiukais“. Tada du būriai po 12-15 vyrų saugojo geležinkelį ir vietas gyventojus nuo raudonųjų partizanų. Tarnyba buvo labai pavojinga, nes dalis geležinkelio ejo pamiškėmis, buvo nusiskundimų ir iš vietos gyventojų, kad raudonieji partizanai atiminėja maistą, pjauna gyvulius, šaudo nekaltus žmones.

1944 metų pavasarį jis Žasliuose susitiko su Česlovu Tveraga iš Rusių Rago kaimo, Musninkų vlsč. Kai liepos pradžioje raudonosios armijos divizijos priartėjo prie Vilniaus, J. Misiūnas su draugais pradėjo kaupti ginklus ir slėpti juos Kaugonių apylinkėse. Paskui patraukė į Česlovo gimtąsias apylinkes, nuvyko į Rusių Rago kaimą, iš ten persikėlė į Janionių kaimą, pas Juozą Kupčinską. Jis buvo neįtarimas, troba buvo erdvi, dviejų galų. Iš Kupčinskių sodybos

sklido Žalio Velnio raginimai neatiduoti okupantui ginklų, priešintis. Visa tai buvo pavojinga, teko įsikurti girioje.

Taip šiame krašte susibūrę vyrai pasiryžo priešintis rusų okupacijai. Yra žinoma, kad Igno Kazlausko sklype, prie Musės upelio, buvo du Žaliojo Velnio bunkeriai. Po pokalbio su Čiobiškio klebonu kun. Liudviku Puzonu, Žalio Velnio veikla plėtėsi, jis sugebėjo suorganizuoti ne tik kuopą, bet ir rinktinę, o paskui DKA apygardą, subūrė draugėn Ukmergės, Trakų, Kauno apskričių partizanus.

Liudininkų žodžiais tariant, Jonas Misiūnas buvo tvirtas, dvimetris, gražus vyras. Kariškai pasitempęs, reiklus sau ir kitiems, bet būryje linksmas, turėjo aštrų liežuvį. Yra duomenų apie tai, kad jis baudė ne tik mūsų tautos išdavikus ir priešus, bet net savus, kurie buvo pagauti plėšikaujant. Vokiečiais greitai nusivylė, nes jie vertė lietuvius kovoti jų frontuose.

Žalias Velnias NKVD informatorių ir agentų buvo sekamas nuo pat pirmųjų jo pasirodymo Musninkų valsčiuje dienų. Kadangi vado autoritetas dėl jo asmeniniu savybių augo, NKVD sugalvojo prieš Žalią Velnį veikti sau įprastu ir veiksmingu metodu – šantažu.

Su Čiobiškiu susiję ir tragiški apygardos štabo įvykiai. 1945 m. pradžioje NKVD areštuoja nėščią Žalio Velnio žmoną Oną ir septynmečius dvynukus. Vasario mėnesį pasilikę kalėjime visus tris vaikus (tarp jų ir tik ką gimusį) įkaitais, enkavedistai parašo laišką Žaliai Velniai ir pasiunčia per Oną Misiūnienę. Matyt, kareiviai eina moters pėdomis. Ji suranda vyrą Pigonyse, Musninkų vlsč., visi džiaugiasi susitikimu, Ona liūdi dėl likusių nelaisvėje vaikų. Tačiau po nakties stovyklavietę užpuola kareiviai. Vasario 5-osios mūšyje žūva ne tik vienas kovotojas, bet ir vado žmona. „Ją palaidojom nakčia Čiobiškio kapinėse, – rašė vietos klebonas. – Apeigos buvo tik duobės pašlaksymas. Paties Žalio Velnio tada nebuvo“. Po to buvo dešimtys susirėmimų, pergalių ir netekčių...

1945 m. rugsėjo mėn. NKVD vėl siunčia Žaliai Velniai laišką ir kvietė jį legalizuotis, žadėdami atleisti visus „prasižengimus“. Greitai agentas „Linksmasis“ praneša savo šeimnininkams, kad, žuvus žmonai, vadas turi naują sužadėtinę ir nurodo jos gyvenamą vietą. Ji slapta suimama ir užverbuojama, suteikiant jai „Pušaitės“ slapyvardį. Ji privalėjo Žaliai Velniai sugirdyti migdomųjų ir pranešti NKVD. Prie šios operacijos prijungiamas ir agentas „Linksmasis“, kuris duotu pistoletu turėjo nušauti „miegantį“ partizanų vadą.

Buvo verbuojami ir kiti agentai nušauti Žalią Velnį. 1945 11 19 Livintuose kartu su Žalio Velnio štabu buvo Dramblio, Šarūno, Jurgino būriai. Miško pakrastyje kūrenosi laužas, buvo ruošiami pusryčiai.

Paminklas Žaliai Velniai ir jo draugams atminti Kaugonių geležinkelio stotelėje, Kaišiadorių r.

Mat Dramblio būrio vyrai atsivežė kiaulę, dabar jos ant skardos kepama mėsa traukė visus vyrus. Staiga pasigirdo šūviai, kilo sąmyšis. Partizanas Žaibas dar griebė nuo skardos karštą mėsos gabalą ir, mėtydamas ją aukšty, traukėsi ginklą. Ne visi pamatė, kaip Pranas Petkevičius-Kariūnas už dviejų žingsnių nuo ugnies sukniubo ant šlapios rudeninės žolės, nuo kurios jau nepasikėlė. Žalias Velnias su būreliu partizanų metėsi miško gilumon. Po neilgo bėgimo subaltavo geležinkelio juosta. Staiga partizanas Kolumbas pamatė, kad priešais bėglius stovi rusų kareiviai su šunimis. Tada vyrai pakeitė bėgimo kryptį. Kai persekiojotai liko už nugarų, vyrai kiek sulėtino bėgimą. Po pietų Žalias Velnias jau buvo pas Tarpumiškio partizanus, netoli Kaišiadorių. Iš čia patraukė į Šilonis.

Tuo pačiu metu, tai yra 1946 m. pradžioje, Trakų NKVD Žalio Velnio nužudymui siunčia jau legalizavusį partizaną agentą „Vladą“. Šis užtikrina, kad tai padaryti jam bus nesunku, nes Žalias Velnias jo žinomose apylinkėse vaikšto vienas, be palydos, labai atsargus. Nors ir kaip stengėsi agentas, sutikti vado Kaišiadorių ar Žiežmarių valsčiuose jam nepavyko.

Tokių Žalio Velnio ir jo draugų kovų epizodų buvo dešimtys.

1946 m. vasarą DKA sukrėtė didžiulė išdavystė, kurią organizavo Vilniaus universiteto docentas Juozas Albinas Markulis-Erelis. 1945 m. sausio mėn. 5-ojo

bataliono, veikusio Vievio vls., vadu, o po kurio laiko ir DKA štabo viršininku buvo paskirtas išdaviko pusbrolis Jonas Markulis-Vaiduoklis, žuvęs tų pačių metų kovo 27 d. Čiobiškyje. Žalias Velnias seniai prašėsi pakeičiamas. Išliko vienas jo laiškas: „Aš jau pakankamai vadovavau, o dabar jaučiu, kad nei mano išsilavinimo, nei žinių, nei gabumų nepakanka“.

1946–1947 m. MGB pravedė labai sėkmingą operaciją, pakertančią DKA partizaninę veiklą. Šioje akcijoje pirmu smuiku grojo J. Markulis-Erelis, dr. Narutavičius, agentas, turėjęs „Ažuolo“, „Noreikos“ agentūrinius slapyvardžius. Buvo siekiama sudaryti vaizdą, kad sukurtas visos Lietuvos Vyriausias ginkluotųjų pajėgų štabas (VGPS) apima visą respublikos rezistenciją, koordinuoja partizanų veiksmus, skiria apygardų vadovybę. DKA dėl savo geografinės padėties ir jos vadovų naivumo, MGB buvo faktiškai sunaikinta pirmoji Lietuvoje. Vien tik 1947–1948 m. su išdavikų išduotais dokumentais „legalizavosi“ ir buvo suimti bent 13 DKA partizaninio judėjimo vadų, keli šimtai DKA partizanų.

Žalias Velnias, išsekintas didelių netekčių, nuolatinio persekiojimo, viename pokalbyje pasiprašo būti pakeistas. Erelis duoda suprasti, jog vadovauja visai Lietuvos rezistencijai, gražiai kalba apie kovos strategiją, negaili patarimų. Greitai ir pamainą suranda – kapitoną Griežtą. Žalias Velnias visiems sako, kad apygardos vadovavimą perleis tik į pažįstamo ir gero vado rankas. Čia ir pakišamas jam Griežtas, kuris, deja, yra MGB agentas nuo 1942 m. ir ten vadinamas „Gediminu“... 1946-08-12 MGB organizuoja tariamą visos Lietuvos rezistencijos vadų pasitarimą, kad juos vienu kartu sunaikintų. Norima įkurti Vyriausiąją ginkluotųjų pajėgų štabą. Į suvažiavimą kviečiamas ir Žalias Velnias, tačiau jis, gal vėl įtardamas klastą, delsia. Vis tik pavyksta įtikinti

Žalią Velnią, kad jam būtina atvykti į Vilnių. Pasitarimas prasidėjo 1946-08-12. Gavęs informaciją apie Žalio Velnio buvimo vietą, Aitvaras paprašo Onutę Trakimaite-Ožką, tuo metu buvusią štabo ryšininę, nuvykti automobiliu į Abromiškes, Vievio vls. Ožka yra DKA štabo viršininko Genelio sesuo, todėl ją pasitikima. Rugpjūčio 13 d. pavakaryje mašina pajuda iš Vilniaus Kauno plentu. Nurodytą vietą pasiekia apie 8 val. vakaro. Sutartoje vietoje Žalio Velnio laukia iki vidurnakčio, kai jau pirmą valandą kartu su bataliono vadu Petru Petkevičiumi-Drambliu jis ateina pasirošęs kelionėn. Vadą atlydėjo Romasius Petkevičius-Varnėnas, Vincas Čiurinskas-Šermukšnis ir Petras Klimavičius-Uosis.

Tai buvo paskutinė Žalio Velnio valia, nes jis jau negrįžta į apygardą, o suimamas, po tardymų išvežamas į Maskvą ir nukankinamas Butyrkų kalėjime. Jo vardu MGB dar susirašinėja su DKA partizanais, pataria nelietai kraujo ir rašo apie neesminius dalykus, siekiant nutolinti įtarimą, kad Žalio Velnio jau nebėra gyvo.

Suėmus Žalią Velnią, dar kelis mėnesius buvo bandyta „susirašinėti“ su kovotojais Žalio Velnio vardu, tačiau, šiai užmačiai žlugus, jis buvo išvežtas į Maskvą. Ten 1947-03-11 užgeso šio didvyrišką gyvenimą gyvenusio žmogaus širdis.

Jonui Misiūnui 1997 metų gruodžio 22 d. pripažintas Kario savanorio statusas (po mirties), 1999 metų kovo 19 d. Lietuvos Respublikos Prezidento dekretu buvo apdovanotas Vyčio Kryžiaus ordino Komandoro kryžiumi (po mirties), jam suteiktas pulkininko laipsnis.

Kaišiadoryse jo vardu yra pavadinta prie geležinkelio stoties esanti aikštė, prie Partizanų paminklo pavardė įrašyta sieninėje lentoje. Neužmirštas kovotojas ir gimtajame Pasvalio rajone.

Garbė ir principai tarp dviejų pasaulių

Aldona Žemaitytė

Žmogaus garbingumui ir principingumui nėra nei sienų, nei apribojimų, kurie esą skiria politines ir ekonomines sistemas. Tai įrodo žmonės, kuriems nei prievarta, nei laisvė neatėmė asmens laisvės būti pačiu savimi.

Šį rudenį Lietuva (ir jos išeivija) neteko dviejų politikos žurnalistų. Viliaus Braženo (mirė spalio 3 d.) ir Juozo Kojelio (lapkričio 11 d.). Sutapimas: abu išeiviai ne savo noru, o bėgdami nuo antrosios sovietų okupacijos. JAV jie praleido turiningiausius ir veikliausius gyvenimo metus, į nepriklausomybę atkūrusią Lietuvą grįžo jau senatvėje, bet visus stebino savo veiklumu ir energija iki paskutinio atodūσιο. Ir

V. Braženo, ir J. Kojelio asmenybės yra itin ryškios Lietuvos ir išeivijos žurnalistikos pasaulyje savo veiklumu, principingumu ir nenuilstama kova už pusšimtį XX a. metų okupuotos Lietuvos laisvę. Sovietmečio ideologų (beje, ir sovietinės spaudos kai kurių atstovų) jie buvo pašaipiai vadinami „laisvintojais“, matyt, nesitikint, kad Sovietų Sąjunga kada

Autorė ir Vilius Braženas

nors subyrės. O jie tikėjo. Ir savo plunksna bei žodžiu kovojo už greitesnį jos subyrėjimą ir nepriklausomos Lietuvos atkūrimą. Tai buvo idealistai, atkakliai tikėję blogio imperijos žlugimu, savo tautos prisikėlimu ir iš jos ištremtų vaikų grįžimu į Lietuvą. Abu ir grįžo nedvejodami, norėdami būti naudingi atsikuriančiai savo valstybei. Kaip jiems tai pavyko, jau kita kalba. Žinoma, jie per vėlai suprato, kad neras to, ką paliko, pasirinkdami savanorišką tremtį į Vakarus jaunystėje. Lietuvą, o pirmiausia jos žmones, jie pamatė jau nebe tą, kokia sapnavosi ir kokią mėgino prižadinti. Pusės amžiaus priespauda padarė savo, o perkeistą samonę, deja, nelengva atkeisti...

Ir vis dėlto jie nepuolė į pesimizmą. Visomis išgalėmis stengėsi veikti pagal savo patyrimą, fizines ir dvasines jėgas. Jie buvo stiprūs fiziškai (V. Bražėnas mirė eidamas 98-tuosius, J. Kojelis – 94-tuosius metus). Fizinę sveikatą palaikė dvasinis stabilumas, grindžiamas įsitikinimų grynumu ir sąžiningumu. Vilius Bražėnas buvo žinomas JAV amerikietiškoje ir lietuviškoje visuomenėje kaip garsus paskaitininkas, kovotojas prieš komunizmą ir globalizmą. Straipsnius į išeivijos ir amerikiečių spaudą ir knygas jis rašė pagautas idėjos, kurią grindė ne tik teoriniais išvedžiojimais, bet ir praktiniais pavyzdžiais. Į Lietuvą jis neparsivežė turtų, gyveno kukliame blokinio namo bute Karoliniškėse, o kai jau nepajėgė vienas gyventi – Gerantologijos centre Vilniaus Baltupiuose. Jį, kaip oratorių, girdėjusius tiesiog stulbino galingas balsas, skambėjęs lyg Jericho trimitas. Tą balsą jis išsaugojo iki gilios senatvės. Kolegos žurnalistai gal prisimena jį, jau 95 metų sulaukusį, almanacho „Žurnalistika 2008“ pristatyme Nacionalinėje M. Mažvydo bibliotekoje, kai tuo galingu balsu su jaunatvišku maksimalizmu kalbėjo apie žurnalistiką ir žurnalisto vaidmenį visuomenės gyvenime.

Tai buvo tikras politinės žurnalistikos patriarchas – tvirtas savo įsitikinimais žmogus, grindžiantis savo įrodymus logiškais argumentais. Žurnalistas asketas, savotiškas vienuolis, kurio Dievas buvo Tėvynė, t.y. abu sandai sutilpo viename asmenyje. Nuo jaunystės prisiekęs skautas. Rašė į išeivijos spaudą (Darbininką, Dirvą, Draugą, Tėviškės žiburius ir kt.), taip pat į amerikietiškus laikraščius ir kitus leidinius. Rašė feljetonus ir, kaip minėjau, politinę publicistiką. Jo knygos „Samokslas prieš žmoniją“ išėjo trys leidimai, trečiasis leistas Lietuvoje, o „Nauja pasaulio santvarka“ buvo išleista jau Vilniuje. Kaip Sedos kautynių (1944 m.) dalyvis buvo apdovanotas Vyčio Kryžiaus ordinu.

Juozas Kojelis (jo biografiniai duomenys suminėti šių dienų laikraščiuose ir internetiniuose portaluose) buvo asketiško veido, judrus, komunikabilus ir smalsus pasaulio politiniams įvykiams žmogus.

Tokį jį pirmą kartą pamčiau 1992 metais, kai Lietuvių fronto bičiuliai Vilniuje tarėsi dėl „Į laisvę“ fondo lietuviškai kultūrai ugdyti studijų savaičių Lietuvoje. Tada sužinojau, kad jis ne tik pedagogas, Amerikos lietuvių visuomenės veikėjas, bet ir žurnalistas, buvęs Fronto bičiulių žurnalo „Į laisvę“ redaktorius. Jo redaktoriavimo metais žurnalas gyveno bene geriausias savo dienas. Žurnalistinės patirties sėmėsi iš frontininkų autoriteto prof. Juozo Ambrazevičiaus-Brazaičio, taip pat nenuilstamai rašydamas į išeivijos spaudą, ypač Darbininką, kurį globojo iki pat šio leidinio uždarymo Bostone.

Tai buvo nenuilstamas kovotojas ne tik per spaudą. Jaunystėje – antibolševikinės ir antinacinės rezistencijos dalyvis, paragavęs ir gestapo duonos. Išeivijoje įsitraukė į daugybės lietuviškų organizacijų veiklą. Bet svarbiausi jam liko Lietuvių fronto bičiuliai ir „Į laisvę“ fondas, kurių likimu jau Lietuvoje gyvendamas rūpinosi iki paskutinių savo vėlyvos senatvės dienų. Buvo nepakantus melui ir išdavystei, griežtas polemistas, savo redaguotame žurnale ir kitoje išeivijos spaudoje plunksna kovėsis ne tik su sovietinės Lietuvos komunistinės ideologijos apologetais, bet ir su liberaliąja išeivių inteligentija, atsigrėžusia „veidu į okupuotą Lietuvą“. Dėl to ne kartą buvo pakliuvęs į priešininkų stovyklos pašaipų taikiklį, bet nuo savo principų niekada neatsitraukė nė per sprindį. Ant rašymo vertus, naiviai tikėjo greitai nepriklausomos Lietuvos stojimusi ant kojų, buvo patiklus ir patirdavo skaudžių nusivylimų, apsirikęs kai kurių ano meto Sąjūdžio veikėjų demagogiškais išvedžiojimais, kai žodžiai skirdavosi nuo darbų. Jo paties žodis spaudoje buvo be priekaištų ir be kompromisų. Toks charakterio tiesumas ir kietumas gąsdino ne vieną kolegą, net jo bičiulius. Bet visi vertino jo asmenybės vientisumą. Jau gyvendamas Lietuvoje išleido dvi savo publicistikos knygas – „Iš nakties į rytą“ (1996), „Tarp rūpesčių ir vilties“ (2001).

Grįžęs į Lietuvą apsigyveno Kaune, kurį idealizavo kaip savo neramios jaunystės miestą. Iki paskutinių gyvenimo šioje ašarų pakalnėje dienų rašė atsiminimus, kurių išleidimu ar parengimu spaudai, matyt, pasirūpins artimieji... J. Kojelio metodiškas darbštumas ir atsakomybė už savo žodį buvo pavydėtinas reiškinys žurnalistikoje. Jis kaip kontrastas dabartinių žurnalistų darbui išskyla mūsų dienų žurnalistikos paviršutiniškume.

Juozas Kojelis

Atsisėdusi prie popieriaus lapo (ne prie kompiuterio, nes negaliu rašyti kompiuteriu teksto, kurį išgyvenu ne protu, o širdimi) atiduoti pagarbą šiems principingos ir doros žurnalistikos riteriams, ėmiau mąstyti, ką iš mūsiškių kolegų galėčiau apibūdinti panašiais epitetais. Deja... Laikraščiuose, interneto svetainėse, „bloguose“, televizijoje veltui ieškotum tokių idealistinių ir principingų nuostatų žurnalistų ir redaktorių. Gal juos veikia laiko

ženklai, kaip dabar priimta sakyti? Gal nauji papročiai ir įpročiai iš mūsų spaudos ir kitos žiniasklaidos veja laukan teisingumą, etiką, padorumą ir sąžinę? Populiariaji mūsų komentatoriai, man rodos, tėra gražbylingi gana tuščiaavidurių frazių, savotiško greitojo žurnalistinio maisto, vartotojai, kuriems iš tikrųjų neskauda širdies dėl mūsų valstybės likimo. Jiems rūpi kur kas asmeniškesni ir žemiškesni dalykai...

Kunigo Roberto Grigo kalba

Kauno miesto muziejuje minint laikraščio „XXI amžius“ 20-ties metų sukaktį
2010-10-24

Gerbiamas Redaktoriau, pone Edvardai Šiugžda, ponia Livija, gerbiamas pone Vytautai Landsbergi, ponia Gražina, mieli Ben-

dradarbiai!

Malonu pasveikinti „XXI amžių“ su jaunatviška 20-ties metų sukaktimi. Tuo labiau, kad bendradarbiauju su šiuo laikraščiu nuo pirmųjų jo numerių, pasirodžiusių 1990 metais, iki šiol. Nors kartais pasiginčydavome dėl įvairių politikos ir visuomenės reiškinių vertinimų, manau, objektyviai galima įvardyti keletą „XXI amžiaus“ bruožų, kuriais jisai išlieka reikšmingas skaitančiajai ir mąstančiajai tautos daliai. Tai iš tikrųjų yra

- laikraštis, skleidžiantis ir ginantis krikščioniškąsias vertybes,
- laikraštis, atstovaujantis sveiką dešiniąją politinę mintį,
- laikraštis, ugdomas tautinę kultūrą, lietuvių, patriotizmą.

Nūnai tapo kone gero tono reikalu pabrėžti tolerancijos svarbą, tačiau atrodo, kad praktiškai tolerancija naudojasi siauras ratas „išrinktųjų“ visuomenės grupių ir pasaulėžiūrinių kategorijų, tuo tarpu branginantieji aukščiau paminėtas vertybes ar minties sroves žiniasklaidos ir viešųjų diskusijų pasaulyje nuolat atsitrenkia į nepaskelbtos cenzūros ir ignoravimo sienas. Tokio tylaus diskriminavimo bei savotiškos informacinės blokados („selektyvaus informavimo“) sąlygomis „XXI amžius“ visuomet buvo laikraštis, per kurį visuomenę pasiekdavo ekskomunistiniam mentalitetui ir besiformuojančiai „liberalizmo diktatūrai“ opozicinės mintys, straipsniai, krikščioniškos ir patriotinės įžvalgos. Už tai redakcijai ir laikraščiui esu dėkingas ir kaip skaitytojas, ir kaip autorius. Tikiu, kad tokį pat dėkingumą šandien jaučia ir daugybė „XXI amžiaus“ bičiulių mūsų Tėvynėje.

Dar yra kur tobulėti. Iš tiesų dabartinėje Lietuvos žiniasklaidoje vyrauja pikto neigimo, oponentų – nesvarbu, kairiųjų ar dešiniųjų – niekinimo, drabsavimo purvais stilistika. Neturime rimtų analitinių leidinių, prilygstančių „Frankfurter Allgemeine“ ar „Financial times“, mėginančių gilintis į praeities ir dabarties procesų priežastis, pateikti įvairiapusę patikrintą informaciją (ne apkalbas), siekiančių modeliuoti giliais tyrimais pagrįstas galimo įvykių vystymosi prognozes. Visą šią tikrąją žurnalistiką mūsų dažnai atstoja kandžios turgaus lygio pašaipos ir kitaip manančiųjų keikimas. Tad 20-mečio proga linkiu „XXI amžiui“ toliau lygiuotis gerąsias priešakario ir mūsų laikų žurnalistikos tradicijas ir dėkoju už visas tas redakcijos pastangas, kurių dėka laikraštis skiriasi nuo morališkai destruktivios ir vertybiškai primityvios vyraujančios žiniasklaidos.

Įvertinant „XXI amžiaus“ nueitą kelią ir jo žurnalistų nuopelnus padorios žurnalistikos radimuisi Lietuvoje, su džiaugsmu vykdau arkivyskupo Sigito Tamkevičiaus pavedimą ir įteikiu žymaus Vokietijos leidėjo Akselio Špringerio fondo (Axel-Springer-Stiftung) komisijos paskirtas stipendijas – po 500 litų žurnalistams Julei Kilčiauskienei, Mindaugui Buikai ir Kazimierui Dobkevičiui.

Viešpats teatlygina ir tesustiprina ateities darbams!

Minėjimas

20 metų einantis krikščioniškos minties laikraštis – svarbus reiškinys Lietuvos žiniasklaidoje. Apie tai, kaip pavyko išlikti ir neprazūti, su kokiais iššūkiais susiduria, kokią misiją sau kelia, minėjime kalbėjo laikraščio redaktorius Edvardas Šiugžda, ištikimiausi laikraščio autoriai, bičiuliai ir skaitytojai. Kartu buvo pristatyta jau daugiau nei prieš metus mirusio žurnalistų Petro Katino knyga „Ilgas bus mūsų kelias...“ Šioje knygoje sudėti tekstai iš jo straipsnių, spausdintų ne tik „XXI amžiuje“, bet ir kituose laikraščiuose: „Vakarinis Kaunas“, „Kauno kraštas“, „Mano verslas“, „Tremtinys“, „Draugas“.

Tu norėjai gyventi!

(Laiškas Anapilin)

Partizane Vytautai Čepuli! Tau šiomet būtų sukažę 80 metų. Dalis Tavo amžininkų dar džiaugiasi išsvajota laisve. Ir niekas neprisimena Tavęs, septyniolikmečio Vilniaus A. Vienuolio vidurinės mokyklos mokinio, buvusio Dzūkijos partizanų ryšininko. Vėliau, saugumui išaiškinus Tavo darbus ir atėjus Tavęs suimti, Tu, perspėtas draugų, su knygomis iššokai pro mokyklos langą ir atsidūrei Varėnos rajono miškuose, toje vietoje, kur vėliau buvo kuriamas filmas „Niekas nenorėjo mirti“. Tarp Merkio partizanų būrio Tu buvai labai vertinamas, nes gerai mokėjai vokiečių, rusų, lenkų kalbas, nešiojaisi baterinį radijo imtuvą, kuris buvo itin reikalingas, nes žinios, perduodamos lietuvių kalba iš užsienio, buvo nuožmiai trukdomos, girdėjosi kartais tik ūžesiai. Tu darei vertimus iš svetimų kalbų ir tą informaciją partizanai teikė kaimo žmonėms. Tu buvai Merkio partizanų vado atstovas spaudai, palaikei ryšius su Vanago (A. Ramanausko) ir Kazimieraičio (Vitkaus) partizanais.

Aktyviai dalyvavai partizaninėje spaudoje.

Tu norėjai gyventi ir veikti vardan laisvos Lietuvos, tačiau Tavo partizanavimo laikas baigėsi labai žiauriai.

Saugumo archyvuose taip trumpai konstatuojami faktai: „Sužinojom, kad prie Barčių kaimo kluone miega du banditai. Apsupome, pradėjome šaudyti. Iš karto atsišaudė abu, vėliau vienas žuvo. Klojimą padegėme. Sudegusius kaulus sunaikinome“.

Viešpatie! Šitaip baigėsi jauno, gražaus, protingo begaliniai mylinčio Tėvynę jaunuolio gyvenimas. Neliko nei nuotraukos, nei kapo. Neliko, nes motina buvo suimta, ištremta į Sibirą ir ten kankinama. Merkio būrio partizanų nuotraukų taip pat beveik nėra. Liko tik daina, kurią dainavo ir dabar dar prisimena šilų kaimų žmonės:

*Per greit suklupai, mielas Tigriau,
Dzūkų žemei paaukojai save...*

Elena Garnevičienė, laisvės kovų dalyvė

Gyvi dainose

Šių metų gegužės 8 dieną Vilniaus Karininkų ramovėje Krašto apsaugos bičiulių klubo ataskaitinio susirinkimo metu buvo pristatyta partizanų ir politinių kalinių dainų plokštelė „Laisvės kovų aidai“.

Klaipėdoje nedidelis būrelis dainos mylėtojų dažnai susirinkdavo padainuoti savo kartos jaunystės dainas. Dainoje tilpo džiaugsmas ir skausmas. Atgydavo likusių amžinai jaunais artimųjų veidai. Atrodė ir vėl partizanų poetas „Lakštutis“ skaito eiles arba juokaujama apie „šaltą balių“ Šepetos raiste. Tada ir kilo mintis buvusiai politinei kalinei Onai Bujevičiūtei Padvarietienei, 1997 m. išleidusiai eilėraščių rinktinę „Juodoji gėlė“, išsaugoti Laisvės kovų metų autentiškas dainas, kurias įdainuotų tie patys žmonės, kurie jas dainavo jaunystėje.

Prireikė trejų metų, kad mintis taptų realybe. Dainavo jaunystės dainas, o buvo jau nebe jauni. Pirmuosius geriausius dainininkus – karį savanorį, Sedos kautynių dalyvį, pakeitusį ginklą į ne mažiau pavojingą – tiesos žodį, Zenoną Drongį ir buvusį politinį kalinį, Klaipėdos liaudies operos dainininką Kazimierą Lesniauską, pasišaukė žmogaus būties lemtis.

Dainas tęsė Laisvės kovų dalyvė Ona Drongienė, buvę politiniai kaliniai, aktyvūs sąjūdiečiai Povilas Karkauskas, Aloyzas Vitkus ir politinio kalinio duktė, lemtingą Tėvynei dieną galėjusi ranka paliesti

priešo tankus prie televizijos bokšto, dvidešimt metų dainuojanti Klaipėdos miesto buvusių politinių kalinių ir tremtinių chore „Atminties gaida“, Vanda Stonienė. Vienas iš didžiausių entuziastų, kuriam teko visa plokštelės įrašymo techninė dalis, buvo Birželio sukilimo dalyvio sūnus, virš penkiolikos metų atitarnavęs Krašto apsaugos savanorių pajėgose Juozas Algimantas Liesis.

Geroji ir ištvermingiausia dainininkų būrelio dvasia nuo pat Atgimimo buvo Olė Puzinienė. Jai kliuvo nelengva užduotis, reikėjo pritarti dainoms, kurioms nebuvo natų.

Dėkojame mūsų ištikimiesiems pagalbininkams, padėjusiems įkūnyti mūsų svajonę – išleisti į gyvenimą šią plokštelę. Nuoširdus ačiū savanoriui kūrėjui Gediminui Ruzgiui, savanoriui kūrėjui Kęstučiui Ramanauskui, savanoriui kūrėjui Vytautui Milčiui. Atskirai norime padėkoti tremtinio sūnui kompozitoriui Deivydui Zvonkui, maloniai sutikusiam priimti nelengvą įrašymo ir įrašo redagavimo našta savo asmeninėje garso įrašų studijoje. Reiškiame asmeninę padėką Krašto apsaugos bičiulių klubo prezidentui Antanui Burokui.

Lai skamba gyva partizanų ir politinių kalinių dainuota daina, žuvusieji teišlieka gyvi dainose!

Būrelio dainininkė *Vanda Stonienė*

Kęstutis Balčiūnas

Kilniaširdis priešas

Keistai gal kiek atrodys, Girdėjau, sesės sakė,
Nieks nesupras, deja, Kai trėmė su šeima,
Pagerbsiu kareivėlį, Maišus sukelt padėjai,
Kepurėj su žvaigžde... Paguodei, jas tada...

Ne priešą, okupantą Sakei, kad neprapulsit,
Pavergusį tautas, Neverkite, gana...
Bet tą atlapaširdį, Toli taigoj bekraštėj
Kas jį dabar beras... Gyvena jo mama.

Berlyną, kurs šturmavo Ten daug mamų gyvena,
Ir kėlės per marias, Netekusių vaikų,
Kur sužeistas dejavo, Tironai juos atplėšė,
Per Kursko kautynes... Išvarė iš namų...

Po to, ne savo noru, Mamų širdys užjaučia,
Jį atsiuntė čionai, Joms nesvarbu tauta,
Maskvos, kad valią ponų Jų rūpestis sušildė,
Jis vykdytų uoliai. Mus ištremtus tada.

Vasilijau, Ivanai, Vasilijau, Ivanai,
Ar kaip tenai, tave?.. Ar kaip tenai, tave?..
Matei mus, bet nešovei, Pavargęs mūsų broli,
Kai veržėmės trise Kepurėj su žvaigžde.

Iš apsuptos slėptuvės
Eglyne, ties Varčia.
Ir net ranka pamojai:
„Greit traukitės iš čia...“

Klevo rauda

Per visą dieną, iki pat saulėlydžio, Dejavo tyliai aukštas klevas...
Aidėjo šuvių plėšoma giria. Kamiene perkirsta balta širdis...
Šakom apglėbęs liemenį Motulės šaukės mirštantis
Tylus stovėjo aukštas klevas, Gūdžiam miške sūnelis.
O iš žaizdos lyg kraujas Mama išgirs, ateis, atbėgs...
Liejosi saldi, pavasario sula. Ruseno dar gyva viltis.

Nutilo griausmas, mūšis baigėsi. Mamos krūtinėje širdis nerimo,
Miške girdėjos svetima kalba. Kamavo nuojauta baisi, juoda...
Pavieniai šūviai apsuptiesiems, Kur bėgti, kur ieškot,
Sunkiai sužeistiems pribaigti, Kieno gi klaus? Nakties?..
Keiksmi, komandos Jina viena težino...
Ir nuo miško tolstanti girta daina... Tad pasakyki motinai kur ta vieta...

Dangus saulėlydžiu kraujavo, Tolyn į nežinią skubėjo motina,
Naktis gal kraują sustabdys?.. Per juodą naktį, per girias, laukus...
Šakom apglėbęs liemenį Šaltam saulėtekio rūke
Tylus stovėjo aukštas klevas, Šakom apglėbęs liemenį stovėjo
Po juo parkritęs jaunas, Aukštas klevas, verkė...
Kulų suvarpyta krūtine karys. Po juo gulėjo miręs motinos sūnus.

Lašėjo baltas klevo kraujas
Iš prakirstos, kamiene žiojinčios žaizdos...
Tekėjo, palengva žemelėn sunkės
Jauno kario – partizano -
Raudonas, karštas,
Gėstančio saulėlydžio spalvos.

LLKS žinios

Gruodžio 4 d. Vilniuje Žalgirio ir Kalvarijų gatvių sankryžoje buvo pašventintas paminklas prieš 29-erius metus žuvusiam kunigui Broniui Laurinavičiui. Iškilnė prasidėjo šv. Mišiomis Šv. Jokūbo ir Pilypo bažnyčioje, kurias aukėjo kun. B. Laurinavičiaus bendražygis vysk. Juozas Tunaitis. Po šv. Mišių visi susirinko Kalvarijų ir Žalgirio gatvių skverelyje, netoli kun. B. Laurinavičiaus žūties vietos, kur jo kančią ir auką įprasmino akmeninė Kristaus, nešančio kryžių skulptūra. Vyskupas Juozapas Tunaitis, šventindamas paminklą, kalbėjo: „Mirtis neužbaigia mūsų gyvenimo. Kristus, nešantis kryžių primena, kad nereikia bijoti skelbti savo idealų ir kovoti už savo tikėjimą.“

Pasak kunigo įamžinimo iniciatorės Julijos Imbrasienės, paminklas turėtų priminti visas mūsų tautos kančias. Jis pastatytas taip pat visų sovietų nužudytų kunigų atminimui, visoms tautos kančioms pradedant nuo knygnešio, baigiant partizanais ir Sibiro kaliniais.

Kenčiančio Kristaus skulptūrą sukūrė skulptorius Antanas Kmieliauskas, projekto autorius architektas Paulius Jansonas.

Gruodžio 15 d., minint vienos didžiausių partizaninio karo puolamųjų operacijų Lietuvoje 65-ąsias metines Merkinėje (Varėnos r.) atidengtas paminklas-koplytstulpis, skirtas partizanams ir jų vadui Adolfui Ramanauskui-Vanagui, kovojusiems prieš sovietinius okupantus legendiniame 1945 gruodžio 15-osios Merkinės mūšyje. Šv. Mišias laikė Vyskupas Juozas Matulaitis, Merkinės bažnyčios klebonas Robertas Rumšas, partizanų kapelionas mons. Alfonsas Svarinskas, kiti kunigai. Iškilnėse dalyvavo Seimo nariai A. Ramanausko-Vanago dukra Aukšutė Ramanauskaitė-Skokauskienė, Algis Kašėta, Gintaras Songaila, Kazimieras Uoka, Krašto apsaugos ministrė Rasa Juknevičienė, Merkinės seniūnas Gintautas Tebėra, LGGRD direktorė Teresė Birutė Burauskaitė, vietos gyventojai ir suvažiavę svečiai.

VARPAS

Leistas politkalinių sovietinės koncentracijos stovylose: 1955 m. Vorkutoje ir 1957 m. Intoje, nuo 1975 m. iki 1989 m. – pogrindyje Lietuvoje. Atkurtas 1996 m. vasario mėn. **Leidėjai** Lietuvos Laisvės Kovotojų Sąjunga, SL 22 09, ISSN 1648-0244.

Adresas: Architektų g. 14-60, tel. 244-46-19
Architektų g. 8-4, tel. 244-21-57. LT-04210 Vilnius.

Redaguoja redakcinė kolegija. Bendradarbiams honoraras nemokamas. Straipsnių turinys nebūtinai turi sutapti su redakcijos nuomone, straipsniai ir nuotraukos nekomentuojami ir negražinami.

195-ojo „Varpo“ numerio redaktorius – Algimantas Zolubas
Skaitykite „VARPA“ internete: http://www3.lrs.lt/pls/inter/w5_show?p_r=6381

Lietuvos Laisvės Kovotojų Sąjunga (kodas 191913666)
Atsiskaitomoji sąskaita AB Bankas Swedbank, AB;
Sąskaita Nr. LT62 7300 0100 0249 2325

Išleido ir spausdino „Baltijos kopija“. Kareivių g. 13 b, Vilnius.
Tiražas 800 vnt.

Gruodžio 28 d. Vilniaus plėtros informacinio centro patalpose, esančiose Vilniaus miesto savivaldybės pastate, Konstitucijos pr. 3, 125 kab., parodyti konkurso dalyvių, pateikusių projektinius pasiūlymus Lukiškių aikštės sutvarkymui, darbai.

Lukiškių aikštės sutvarkymo projektinių pasiūlymų (idėjinio projekto) atvirą konkursą organizuoja Lietuvos Respublikos Aplinkos ministerija.

Aikštės sutvarkymo ir Lietuvos laisvės kovotojų atminimo įamžinimo reikalus 2010 metų pradžioje Ministrų kabinetas patikėjo spręsti komisijai, kuriai vadovauja Ministro pirmininko kancleris Deividas Matulionis. Komisija sudaryta iš Ministro pirmininko tarnybos, Kultūros ir Aplinkos ministerijų, Kultūros paveldo departamento, Vilniaus miesto savivaldybės administracijos, Lietuvos architektų sąjungos, Laisvės kovotojų sąjungos, Istorijos instituto, Lietuvos sąjūdžio tarybos, Lietuvos laisvės kovotojų sąjungos, Politinių kalinių ir tremtinių sąjungos ir kitų organizacijų atstovų.

Komisijos sprendimu ketinama organizuoti du atskirus konkursus: aikštei sutvarkyti ir paminklui pastatyti. Pirmąjį konkursą pavesta organizuoti Lietuvos Respublikos Aplinkos ministerijai, antrąjį – Lietuvos Respublikos Kultūros ministerijai.

Iki komisijos sudarymo Lukiškių aikštės suplanavimu rūpinosi Vilniaus miesto savivaldybė – 2008 m. buvo paskelbtas atviras Lukiškių aikštės ir simbolio „Laisvė“ sukūrimo architektūrinio-mėninio projekto konkursas, kurį Vilniaus miesto savivaldybė organizavo kartu su Lietuvos architektų sąjunga. Tačiau po ilgų diskusijų konkurso komisija neišrinko laimėtojo – darbo, kuris galėjo būti tobulinamas toliau.

**Nuoširdžiai užjaučiame
Vaclovą Latvį
dėl jo motinos mirties**

*Krašto apsaugos bičiulių klubas
Lietuvos Laisvės Kovotojų Sąjunga*

Aukos **VARPUI**

Už aukas „Varpui“ dėkojame:

Europarlamentarei Radvilei Morkūnaitei, esmingai rėmusiai šio numerio išleidimą, A. Untanui – 10 Lt, V. Lapėnienei (Reškutėnai) – 40 Lt, P. Mataičiui – 50 Lt, G. Auglytei – 400 Lt, M. Šironienei – 40 Lt, A. Ramanauskui – 50 Lt, J. Vankevičiui – 200 Lt, A. Zalatoraiti – 20 Lt, Z. Jankauskui – 50 Lt, A. Janušauskui – 20 Lt, A. Valeikienei – 20 Lt, V. Masiukoniui – 10 Lt, J. Šivokienei 100 Lt, J. Žaliui – 20 Lt.

Dėkojame už pervestus 2 proc. nuo pajamų mokesčio.

Už nuotraukas dėkojame: Alfredui Girdziuišui, Povilui Šimkavičiui

Testinis sąrašas asmenų, kuriems pripažintas rezistento teisinis statusas

Tęsinys, pradžia 2010 m. „Varpo“ 12 Nr. (Laisvės kovų dalyvio statusas)

Vytautui Gyliui, gim. 1930 m. Alytaus apskr. Miroslovo vls., Dainavos apygardos Šarūno rinktinės karininko Antano Juozapavičiaus tėvūnijos partizanų rėmėjui.

Elenai Grinskienei-Šipailaitei, gim. 1925 m. Šakių apskr. Žvirgždaičių vls., pagrindinės organizacijos „Lietuvos partizanų sąjunga“ narei.

Izidoriui Jokubauskui, gim. 1904 m. Raseinių apskr. Viduklės vlsč. (**po mirties**), Kęstučio apygardos Gintaro, Jogailos būrių partizanų ryšininkui ir rėmėjui.

Marijonai Jokubauskienei-Barčaitėi, gim. 1902 m. Tauragės apskr. Eržvilko vls. (**po mirties**), Kęstučio apygardos Gintaro, Jogailos būrių partizanų ryšininkei ir rėmėjai.

Birutei Juchnienei-Kairytei, gim. 1923 m. Švenčionių apskr. Adutiškio vlsč. (**po mirties**), Vytauto apygardos Tigro rinktinės Roko būrio partizanų rėmėjai.

Anelei Kaušpėdaitei, gim. 1931 m. Panevėžio apskr. Kupiškio vlsč., Algimanto apygardos Daktaro, Kirvio būrių partizanų rėmėjai.

Alfonsui Liūtaičiui, gim. 1932 m. Kauno apskr. Garliavos vlsč., pasipriešinimo akcijų dalyviui.

Marei Maskelienei-Raudonaitytei, gim. 1933 m. Marijampolės apskr. Krosnos vlsč., Trispalvio, Žilvičio būrių partizanų rėmėjai.

Vincentai Panzer-Džiugytei, gim. 1931 m. Šiaulių apskr. Skaistgirio vlsč., Prisikėlimo apygardos Kunigaikščio Žvelgaičio rinktinės karininko Antano Juozapavičiaus tėvūnijos partizanų pagrindžio spaudos leidinio „Partizanų šūviams aidint“ bendradarbei, talkininkei, rašinių ir eilėraščių autorei, slap. Ramunė, Undinė. Pareigos – tėvūnijos štabo skyriaus viršininkė.

Sigitui Juozapui Randžiui, gim. 1949 m. Panevėžio m. (**po mirties**), pagrindžio spaudos platintojui.

Eleonorai Repšienei-Balnytei, gim. 1922 m. Tauragės apskr. Naumiesčio vlsč. (**po mirties**), partizanų rėmėjai.

Bronei Smilgiuvienei-Staugaitytei, gim. 1913 m. Šakių apskr. Šakių vlsč., pagrindinės organizacijos „Lietuvos partizanų sąjunga“ narei, partizanų rėmėjai.

Vincui Venclovui, gim. 1930 m. Šiaulių apskr. Pakruojo vls., Prisikėlimo apygardos Žaliosios rinktinės Klevo, Kadugio būrių partizanų rėmėjai.

Dėl teisinio statuso pripažinimo arba nepripažinimo pagal Lietuvos Respublikos asmenų, nukentėjusių nuo 1939-1990 metų okupacijų, teisinio statuso įstatymo 7 straipsnio 1 dalies 1 punkto „a“ papunktį

Pagal Lietuvos Respublikos asmenų, nukentėjusių nuo 1939-1990 metų okupacijų, teisinio statuso įstatymo 7 straipsnio 1 dalies 1 punkto „a“ papunktį nuo okupacijų nukentėjusiais asmenimis pripažinti asmenys, kurie buvo **suluošinti ar sužaloti** represinių ar baudžiamųjų akcijų metu, kurie dėl šių akcijų vykdytojų - okupacinės kariuomenės dalinių ar okupacinio režimo represinių struktūrų ginkluotų būrių veiksmų arba dėl slaptų pagrindžio ginkluotų ar neginkluotų struktūrų, veikusių prieš Lietuvos valstybingumą bei jos gyventojus ir kitų valstybių naudai, taip pat *dėl karo veiksmų fronto metu ar dėl karo padarinių* bei okupacinės valdžios ir represinių struktūrų vykdytų slaptų operacijų, baudžiamųjų akcijų ar partizaninio karo aplinkybių nulemtų veiksmų metu.

2009 m. sausio 01 d. įsigaliojus Lietuvos Respublikos Valstybinių pensijų įstatymo pataisai, pagal kurią *nuo minų ir sprogmenų nukentėję asmenys*, kuriems iki 2005 m. liepos 1 d. teisės aktų nustatyta tvarka buvo pripažintas I, II ar III grupės invalidumas nuo vaikystės dėl sužeidimo, kontūzijos arba suluošinimo, *susijusių su kovos veiksmais Antrojo pasaulinio karo metais arba su šio karo padariniais*, pateikę Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centro pagal Lietuvos Respublikos asmenų, nukentėjusių nuo 1939-1990 metų okupacijų, teisinio statuso įstatymo 7 straipsnio 1 dalies 1 punkto „a“ papunktį išduotus nuo okupacijų nukentėjusio asmens pažymėjimus, įgyja teisę į nukentėjusiųjų asmenų valstybinę pensiją.

1991 METŲ SAUSIS VILNIUJE

